

Marek Story

Temat pracy:

**Parafia Kamień koło Rudnika nad Sanem w latach 1907-1939
na tle jej wieloetnicznego i religijno-kulturowego środowiska.**

Streszczenie pracy doktorskiej

Celem niniejszej pracy doktorskiej, jest ukazanie początków historii parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kamieniu należącej obecnie do diecezji rzeszowskiej, a wcześniej wchodzącej w skład łacińskiej diecezji przemyskiej, a dokładnie próba odpowiedzi na pytanie, jak powstała i funkcjonowała parafia Kamień koło Rudnika nad Sanem w latach 1907-1939 na tle jej wieloetnicznego i religijno-kulturowego środowiska.

Dzieje parafii rzymskokatolickiej w Kamieniu od lat stanowiły przedmiot zainteresowania autora niniejszej rozprawy. Wyrazem tych historycznych fascynacji była m.in. praca magisterska przygotowana na seminarium z historii Kościoła pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Stanisława Nabywańca i obroniona w roku 2005 na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jej tematem było duszpasterstwo w parafii Kamień koło Rudnika nad Sanem od chwili jej utworzenia do wybuchu II wojny światowej.

Wieś Kamień została założona w roku 1578 przez króla Stefana Batorego. Przez kolejne stulecia mieszkający tu katolicy, należeli do dwóch sąsiadujących ze sobą parafii: w Górnem i w Jeżowem. Ważnym etapem w procesie tworzenia miejscowej parafii było wzniesienie w Kamieniu kościoła, który został konsekrowany w roku 1901 przez bpa Karola Józefa Fischera z Przemyśla. Kilka lat później, w roku 1907, biskup przemyski Józef Sebastian Pelczar kanonicznie erygował tu nową parafię.

Analizowana praca została podzielona na sześć rozdziałów. W pierwszym zostały ukazane dzieje wsi przynależnych po roku 1907 do parafii Kamień.

Wyjaśniono położenie geograficzne miejscowości, przedstawiono powstanie i rozwój wsi oraz przynależność do administracji państwowej i kościelnej do roku 1907. Zwrócono także uwagę na mieszkającą w Kamieniu ludność, z podziałem narodowościowym na polską, niemiecką i żydowską, który równocześnie pokrywał się w dużym stopniu z podziałem pod względem religijnym. Drugi rozdział poświęcony został kwestii powstania i rozwoju parafii w Kamieniu, jej przynależności w latach 1907-1939 do administracji państwowej i kościelnej, a także kwestii podstaw materialnych funkcjonowania parafii i praw patronackich. W trzecim rozdziale skupiono się na miejscach kultu Bożego na terenie parafii kamieńskiej: kościoła parafii rzymskokatolickiej i kościoła ewangelickiego. Omówione zostały zagadnienia związane z cmentarzami – katolickim i ewangelickim, jak również kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. W kolejnym rozdziale nakreślone zostały sylwetki duszpasterzy i ich współpracowników. Istotna problematyka życia religijno-moralnego wiernych została przedstawiona w rozdziale piątym. Opisano rozmaite formy pobożności parafian, z wyróżnieniem ich uczestnictwa we Mszy św. niedzielnej i świątecznej oraz w nabożeństwach liturgicznych i paraliturgicznych, a także kultywowanych zwyczajów religijnych. Osobne zagadnienia stanowił stan moralny wiernych i powołania do służby Bożej. Ukazano również tradycje religijne i kulturowe ludności protestanckiej i żydowskiej, a także wzajemne przenikanie się kultur i pielęgnowanie tożsamości kulturowej i religijnej. Ostatni rozdział stanowił prezentację różnych organizacji i zespołów religijnych działających w parafii Kamień w latach 1907-1939.

Poszukując informacji źródłowych na temat przeszłości parafii Kamień, autor sięgnął przede wszystkim do zasobów archiwalnych. Szczególnie owocna okazała się tu kwerenda w Archidiecezjalnym Archiwum w Przemyślu oraz w Archiwum Parafialnym w Kamieniu. Spośród źródeł drukowanych wymienić należy przede wszystkim „Kronikę Diecezji Przemyskiej”. Przy opracowywaniu tematu wykorzystano także literaturę dotyczącą samej parafii oraz najbliższego regionu na płaszczyźnie sytuacji w Kościele i państwie polskim w omawianym okresie.

Marek Stary